

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.004.01.2017
P/17/095

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/095 – Funkcjonowanie Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”, w latach 2012 – 2016.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	1. Paweł Adamski, Doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/39/2017 z dnia 13.03.2017 r. 2. Krzysztof Pakuła, Główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LRZ/45/2017 z dnia 3.04.2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie, 38-450 Dukla, ul. Trakt Węgierski 8a, zwany dalej „Zespołem”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Łukasz Piróg, p.o. Dyrektora Zespołu Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie od dnia 10 stycznia 2014 r. Od dnia 15 maja 2011 r., p.o. Dyrektora Zespołu Karpackich Parków Krajobrazowych był Tomasz Biały. (dowód: akta kontroli str. 5-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna i jej uzasadnienie

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, iż działania podejmowane przez Zespół w latach 2012 – 2016, na obszarze dwóch parków krajobrazowych², tj. Ciśniańsko-Wetlińskiego i Doliny Sanu zapewniały realizację celów, dla których powołany został Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie” (MRB „KW”). Realizowane zadania umożliwiały prowadzenie edukacji ekologicznej, szkoleń i monitoringu oraz sprzyjały zrównoważonym formom rozwoju gospodarczego i dziedzictwa kulturowego, wpisując się w zakres działań, służących realizacji celów rezerwatów biosfery, określonych w dokumentach UNESCO, tj. „Strategii Sewilskiej” czy „Rekomendacjach z Pampeluny”. Służyły one także wypełnianiu trzech zasadniczych funkcji, określonych w Ramowym Statucie Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery³. Szczegółowy charakter tych zadań wynikał z art. 107 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody⁴.

MRB „KW” nie posiadał sformalizowanych struktur zarządczych. Jediną formą organizacyjną stwarzającą możliwość podejmowania wspólnych inicjatyw i ich realizacji w ramach rezerwatu biosfery, była utworzona w listopadzie 2013 r. Rada Koordynacyjna MRB „KW”, w pracach której brali udział przedstawiciele Zespołu.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszej kontroli zastosowano ocenę opisową.

² Współtworzących po stronie polskiej - wraz z Bieszczadzkim Parkiem Narodowym - Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”, na obszarze których znajdowała się strefa przejściowa MRB „KW”.

³ The Statutory Framework of the World of Biosphere Reserves (Ramowy Statut Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery), przyjęty na konferencji UNESCO-MaB w Sewilli, w 1995 r. Zgodnie z Ramowym Statutem, rezerwat biosfery powinien pełnić trzy funkcje: ochronną, rozwojową i wspierania logistycznego.

⁴ Dz. U. z 2016 r., poz. 2134 ze zm.

Efektom prac Rady było opracowanie i przyjęcie, m.in. Ramowego Planu Pracy MRB „KW” na lata 2013-2023.

W okresie objętym kontrolą, Zespół na obszarze dwóch ww. parków współpracował z samorządami gmin, w zakresie spraw związanych z zagospodarowaniem przestrzennym tych gmin, jak również prowadził działania kontrolne z udziałem przedstawicieli Nadleśnictw. W ramach nadzoru, Zespół prowadził kontrole realizacji zadań ochronnych, określonych w planie ochrony Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego, wykonywanych przez Nadleśnictwa: Komańcza, Cisna i Baligród.

W okresie objętym kontrolą, Zespół nie otrzymywał wydzielonych środków finansowych na realizację zadań związanych z funkcjonowaniem MRB „KW”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

I. Zagadnienia ogólne

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą, Zespół kierował pięcioma parkami krajobrazowymi⁵, o łącznej powierzchni 133.174 ha, z których dwa, tj. Ciśniańsko-Wetliński oraz Doliny Sanu o powierzchni 79.189 ha (59,5% powierzchni wszystkich parków) tworzyły w Polsce strefę przejściową MRB „KW”.

1.

A/

W dokumencie „Wspólna mapa strefowania ochronnego w MRB „KW”, opracowanym w 2013 r. na potrzeby raportu do UNESCO”, wyznaczone zostały granice obszarów chronionych (parków narodowych oraz parków krajobrazowych) na obszarze trzech państw: Polski, Słowacji i Ukrainy, współtworzących MRB „KW”. Zaznaczono również obszary trzech stref na obszarze MRB „KW” tj. buforowej, centralnej i przejściowej. Mapa została opublikowana w raporcie pn. „Przegląd Okresowy dla Transgranicznego Rezerwatu Biosfery” (styczeń 2013 r.), który wspólnie sporządziły władze wszystkich parków, leżących na obszarze MRB „KW”.

(dowód: akta kontroli str. 7-14)

B/

Aktualny plan ochrony dla Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego (C-WPK) został ustanowiony rozporządzeniem Wojewody Podkarpackiego z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego⁶ i został sporządzony na okres 20 lat. Na podstawie art. 154 ust. 1 cyt. ustawy o ochronie przyrody, plany ochrony dla parków krajobrazowych, ustanowione w okresie od dnia 2 lutego 2001 r. do dnia wejścia w życie ustawy o ochronie przyrody, tj. 1 maja 2004 r., stają się planami ochrony w rozumieniu tej ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 260-262)

Zespół nie posiadał planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Doliny Sanu (PKDS). W latach 2012-2013 Zespół prowadził działania w celu pozyskania środków finansowych na opracowanie projektu planu ochrony dla PKDS, jednak ich nie uzyskał.

W dniu 27.06.2012 r. Dyrektor Zespołu przesłał do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, dalej: „Fundusz”, wniosek o dofinansowanie kwotą 800 tys. zł przedsięwzięcia pn. „Opracowanie projektu planu ochrony Parku

⁵ Czarnorzecko-Strzyżowski PK; Jaślicki PK; Ciśniańsko-Wetliński PK; PK Doliny Sanu; PK Pasma Brzanki (od. 2014 r.)

⁶ Dz. U. Województwa Podkarpackiego z 2004 r., poz. 776.

Krajobrazowego Doliny Sanu”. Wniosek ten został pozytywnie zaopiniowany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Fundusz pismem z dnia 11.09.2012 r. poinformował Zespół:

- o podjęciu uchwały o umieszczeniu przedmiotowego wniosku o dofinansowanie na liście rankingowej przedsięwzięć zakwalifikowanych do dofinansowania w ramach programu „Ochrona przyrody i krajobrazu”;
- o obowiązku podjęcia negocjacji w sprawie aktualizacji ostatecznych warunków realizacji zgłoszonego przedsięwzięcia oraz określenia warunków zawarcia umowy. Przedmiotowe negocjacje zostały rozpoczęte w dniu 2.10.2012 r.

Po upływie ponad 3 miesięcy, pismem z 28.01.2013 r. Fundusz poinformował Zespół o podjęciu w dniu 25.01.2013 r. przez Zarząd Funduszu uchwały w sprawie odmowy udzielenia dofinansowania przedsięwzięcia objętego przedmiotowym wnioskiem. Jako powód takiej decyzji podano stanowisko Głównego Konserwatora Przyrody, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Środowiska, wyrażone w piśmie z dnia 28.12.2012 r., w którego podsumowaniu napisano: „Mając na uwadze słabości aktualnego systemu ochrony krajobrazu w Polsce, planowane w niedalekiej przyszłości zmiany prawa w tym zakresie, a także konieczność racjonalnego wydatkowania środków publicznych, stoję na stanowisku, iż dofinansowanie przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zadań związanych z opracowaniem projektów planów ochrony dla parków krajobrazowych powinno być w chwili obecnej wstrzymane. Pozwoliłoby to na uniknięcie sytuacji przeznaczania dużych środków finansowych na sporządzenie planów, których efektywność i użyteczność wydaje się wysoce dyskusyjna, a ponadto, które mogą wyekspirować po wejściu w życie nowych przepisów dotyczących ochrony krajobrazu”.

(dowód: akta kontroli str. 16-25)

Dyrektor Zespołu przekazywał, w 2012 r. i 2016 r. do Podkarpackiego Biura Planowania Przestrzennego w Rzeszowie, informacje związane z opracowywanymi przez Marszałka Województwa, *Programami Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 oraz 2016-2019 z perspektywą do 2023*. Informacje składane przez Zespół dotyczyły zamierzeń inwestycyjnych, działań planowanych z zakresu ochrony przyrody, krajobrazu, różnorodności biologicznej, edukacji ekologicznej oraz monitoringu, terminów realizacji poszczególnych inwestycji/działów oraz planowanych szacunkowych kosztów i źródeł finansowania. W obu informacjach, Dyrektor Zespołu wskazywał, jako zadanie do realizacji, m.in. „Sporządzenie planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Doliny Sanu”, wraz ze źródłami jego finansowania.

(dowód: akta kontroli str. 26-42)

Zadanie pn. „Opracowanie projektu planu ochrony dla PKDS” było przekazywane przez Zespół do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie, z propozycją ujęcia go w *Wieloletniej Perspektywie Finansowej Województwa Podkarpackiego na lata 2015-2025 oraz na lata 2017- 2030*.

(dowód: akta kontroli str. 43-56)

W sprawie działań, podejmowanych przez Samorząd Województwa Podkarpackiego w okresie od dnia 1 stycznia 2012 r. do chwili obecnej, w celu opracowania przez dyrektora Zespołu projektu planu ochrony dla PKDS, Marszałek Województwa Podkarpackiego poinformował m.in., iż w roku 2013 Samorząd Województwa Podkarpackiego rozpoczął prace związane z tworzeniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, w którym zarezerwowane zostały środki finansowe na sporządzenie planów ochrony dla

parków krajobrazowych. Podkreślił, iż ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o *zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu*⁷ wprowadziła obowiązek zawarcia w planie ochrony dla parku krajobrazowego wyników audytu krajobrazowego, o którym mowa w art. 38a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*⁸. Zapis taki uzależnił realizację tego zadania od wcześniejszego opracowania przez Samorząd Województwa Podkarpackiego audytu krajobrazowego dla obszaru województwa. Audyt nie powstał, ponieważ nie zostało wydane rozporządzenie Rady Ministrów określające zasady jego sporządzania.

Marszałek zwrócił również uwagę, iż plan ochrony dla PKDS będzie mógł być ustanowiony przez Sejmik Województwa Podkarpackiego, dopiero po ustanowieniu przez Ministra Środowiska planu ochrony dla obszaru Natura 2000 „Bieszczady”. Zakończenie prac nad tym dokumentem, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie zaplanował na pierwszy kwartał 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 57-83)

Minister Środowiska w informacji z dnia 17.05.2017 r. w sprawie dofinansowania zadań, związanych z opracowaniem planu ochrony dla PKDS, poinformował, iż w zakresie planów ochrony dla parków krajobrazowych wprowadzony został – ustawą z dnia 24 kwietnia 2015 r. – zmodyfikowany zakres takich planów, w tym m.in. przez wymóg sporządzania audytów krajobrazowych na poziomie województwa. Sporządzanie audytów będzie współfinansowane ze środków NFOŚiGW. Plany ochrony dla parków krajobrazowych mogą być finansowane ze środków wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

W swojej informacji, Minister Środowiska nie odniósł się do niewydania rozporządzenia, o którym mowa w art. 38a ust. 6 ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*.

(dowód: akta kontroli str. 604-607)

W związku z pracami nad projektem planu ochrony dla obszaru Natura 2000 „Bieszczady” PLC180001, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie w dniu 10 maja 2017 r. złożył informację, iż termin zakończenia prac nad przedmiotowym projektem, tj. I kwartał 2018 r. powinien zostać dotrzymany, „przy założeniu, że nie pojawią się w trakcie tego okresu trudne do przewidzenia sytuacje”.

(dowód: akta kontroli str. 84-86)

C/

Strefa przejściowa MRB „KW” w Polsce, swoim obszarem pokrywała się z terenami parków krajobrazowych: Ciśniańsko-Wetlińskiego i Doliny Sanu.

W Planie ochrony C-WPK, obszar parku został podzielony na następujące strefy działań ochronnych:

- strefa I, obejmująca najcenniejsze fragmenty środowiska przyrodniczego, zachowane w stanie naturalnym lub mało zmieniony ekosystem. W skład strefy wchodzi obszary objęte ochroną prawną: rezerwat ochrony ścisłej oraz rezerwat ochrony częściowej;
- strefa II, obejmująca tereny o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, ekosystemy leśne, obszary źródliskowe, potoki i rzeki z obudową biologiczną;

⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 774

⁸ Dz. U. z 2016 r., poz. 778 ze zm.

- strefa III, jako rejon racjonalnego zagospodarowania, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju.

(dowód: akta kontroli str. 7-14, 15, 87-88)

D/

Na etapie prac nad projektem planów C-WPK i PKDS, Zespół współpracował z Bieszczadzkim Parkiem Narodowym (BdPN) w zakresie wykorzystania materiałów wykonanych w ramach opracowywania jego planu ochrony.

(dowód: akta kontroli str. 89-90, 583-603)

E/

W planie ochrony C-WPK nie określono działań zdefiniowanych wprost, jako zadania do realizacji przez MRB „KW”.

F/; G/

W Rekomendacjach z Pampeluny, jako „Odpowiedzi na cele Strategii Sewilskiej” podane zostały trzy cele, w ramach których sugerowane są działania, niezbędne dla realizacji tych celów:

I - Wykorzystanie Rezerwatu Biosfery w celu zachowania różnorodności walorów naturalnych i kulturowych;

II - Wykorzystanie Rezerwatu Biosfery jako modelu zarządzania gruntami i zrównoważonego rozwoju;

III - Wykorzystanie obszaru Rezerwatu Biosfery do badań naukowych, monitoringu, edukacji i szkoleń.

Przy opracowywaniu planu ochrony C-WPK nie ujmowano działań zalecanych w „Rekomendacjach z Pampeluny”, a dotyczących strefy przejściowej MRB „KW”.

(dowód: akta kontroli str. 15, 91)

Zadania ochrony przyrody na obszarze C-WPK i PKDS Zespół realizował na podstawie:

- *ustawy o ochronie przyrody* – art. 105 ust. 4 określający zadania dyrektora Zespołu oraz art. 107 wyznaczający zadania Służby Parku Krajobrazowego;

- uchwały Nr XLVIII/993/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Doliny Sanu⁹, określającej m.in. szczególne cele ochrony przyrody i dóbr kultury Parku oraz zakazy obowiązujące na jego obszarze;

- rocznych planów pracy Zespołu, zatwierdzanych przez Zarząd Województwa Podkarpackiego.

Analiza zrealizowanych przez Zespół zadań wykazała, że były one zbieżne z celami rezerwatu biosfery, odnoszącymi się do działań podejmowanych przez Zespół w strefie przejściowej, tj. strefie MRB „KW”, w obszarze której znajdują się te parki.

(dowód: akta kontroli str. 92-93, 260-262)

2.

A, B, C, D/

W latach 2012-2016 działalność Zespołu finansowana była z budżetu państwa, budżetu samorządu województwa podkarpackiego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie (WFOŚiGW).

⁹ Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego, poz. 1947

W okresie objętym kontrolą, wydatki Zespołu wyniosły łącznie 3.387,8 tys. zł, w tym z budżetu państwa 2.107,9 tys. zł, z budżetu samorządu województwa 970,8 tys. zł, z WFOŚiGW – 132 tys. zł oraz ze środków Unii Europejskiej 177,1 tys. zł (w 2016 r). W poszczególnych latach finansowanie działalności Zespołu przedstawiało się następująco:

- w 2012 r.: 668,3 tys. zł, z tego budżet państwa – 489,5 tys. zł, samorząd województwa – 178,8 tys. zł,
- w 2013 r.: 560,1 tys. zł, z tego budżet państwa – 445,4 tys. zł, samorząd województwa – 111,3 tys. zł i 3,4 tys. zł – WFOŚiGW,
- w 2014 r.: 627,9 tys. zł, z tego budżet państwa – 439,2 tys. zł, samorząd województwa – 133,1 tys. zł, 55,6 tys. zł – WFOŚiGW,
- w 2015 r.: 578,4 tys. zł, z tego budżet państwa – 362,3 tys. zł, samorząd województwa – 200,5 tys. zł i 15,6 tys. zł – WFOŚiGW,
- w 2016 r.: 953,1 tys. zł, z tego budżet państwa – 371,5 tys. zł, samorząd województwa – 347,1 tys. zł, 57,4 tys. zł – WFOŚiGW oraz 177,1 tys. zł – środki Unii Europejskiej.

W latach 2012-2016 Zespół nie otrzymywał wydzielonych środków finansowych na realizację zadań rezerwatu biosfery.

(dowód: akta kontroli str. 94-129, 214-257)

Dyrektor Zespołu wyjaśnił, m.in. że „(...) w planach finansowych i ewidencji księgowej Zespołu w latach 2012-2016 nie wydzielono środków na funkcjonowanie MRB „KW”. Wszystkie prace, które wykonuje Zespół w Parkach Krajobrazowych, realizowane są w ramach działalności statutowej. W Zespole nie ma możliwości wykazania wielkości wydatkowanych środków na realizację zadań MRB „KW”.

Zespół nie prowadzi analitycznego wyodrębnienia kosztów działalności na terenie C-WPK i PKDS, wchodzących w skład MRB „KW”. Wszelkie zadania realizowane na terenie ww. dwóch parków krajobrazowych służą realizacji funkcji i celów MRB „KW”.

(dowód: akta kontroli str. 130-131)

E, F, G, H, I

Zarząd Województwa Podkarpackiego uchwałą Nr 179/3633/16 z dnia 23 maja 2016 r. zatwierdził do realizacji – w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego (RPOWP) na lata 2014-2020 – projekt własny: *Utworzenie ekspozycji edukacyjno-przyrodniczej w Zespole Parków Krajobrazowych w Krośnie*. Projekt był współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach Osi Priorytetowej IV Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, działanie 4.5 Różnorodność biologiczna.

Decyzją Zarządu Województwa Podkarpackiego z dnia 23 maja 2016 r. o dofinansowaniu projektu, ustalono całkowitą wartość projektu na 219.382 zł. Wydatki kwalifikowalne projektu wynosiły 218.521 zł, w tym: dofinansowanie ze środków EFRR – 185.742,85 zł oraz ze środków własnych – 32.778,15 zł. Dofinansowanie ze środków EFRR miało stanowić nie więcej niż 85% wydatków kwalifikowalnych. Okres realizacji projektu ustalono na: rozpoczęcie – 21.12.2015 r., zakończenie – 31.12.2016 r.

Decyzja o dofinansowaniu ww. projektu nie zawierała określenia o przeznaczeniu środków na realizację zadań w ramach MRB „KW”.

Powyższy projekt zrealizowany został przez Zespół w ramach partnerstwa z Gminą Dukla. Środki na realizację projektu pozyskano z inicjatywy Zespołu.

W wyniku realizacji projektu wykonano ekspozycję edukacyjno-przyrodniczą w Zespole w celu prowadzenia zajęć edukacyjnych dla uczniów szkół średnich,

podstawowych, gimnazjów i przedszkoli, a także turystów i innych osób. Wykonana ekspozycja służy promocji regionu poprzez udostępnianie uczniom szkół i turystom. Na realizację projektu wydatkowano łącznie 217.349 zł, w tym 8.750 zł wydatkowano na wykonanie studium wykonalności w 2015 r. Wydatki kwalifikowalne wyniosły 217.080 zł, w tym dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej – 184.518 zł, co stanowiło 85% wydatków kwalifikowalnych projektu. Wydatki niekwalifikowalne wyniosły 269 zł.

Projekt został zrealizowany i rozliczony wnioskiem rozliczeniowym, sprawozdawczym i końcowym za okres od 09.12.2016 r. do 28.12.2016 r.

W Zespole nie było kontroli zewnętrznych, związanych z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej.

(dowód: akta kontroli str. 94-98, 132-213)

Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora Zespołu, *zrealizowany projekt pn. Utworzenie ekspozycji edukacyjno-przyrodniczej w Zespole Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie wpisuje się w cele i zadania MRB „KW” poprzez wykorzystywanie utworzonej ekspozycji do edukacji i szkoleń.*

(dowód: akta kontroli str. 260-262)

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena częściowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, działania Zespołu wpisywały się w realizację celów sformułowanych w dokumentach UNESCO, tj. „Strategii Sewilskiej” czy „Rekomendacjach z Pampeluny” oraz wypełniały zasadnicze funkcje określone w Ramowym Statucie Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery.

W kontroli ustalono, że jeden z dwóch parków krajobrazowych tworzących strefę przejściową MRB „KW” – PKDS – nie posiadał planu ochrony. W okresie objętym kontrolą, Zespół podejmował działania w celu opracowania projektu planu ochrony dla tego parku, jednak nie były one skuteczne, z przyczyn nie leżących po stronie Zespołu.

W latach 2012 - 2016 Zespół nie otrzymywał wydzielonych środków finansowych na realizację zadań związanych z funkcjonowaniem MRB „KW”.

II, III. Działania podejmowane przez Zespół w ramach krajowych form ochrony przyrody w strefie centralnej oraz strefie buforowej MRB „KW”, zapewniające ochronę bioróżnorodności oraz umożliwiające prowadzenie badań, monitoringu, szkoleń, turystyki oraz edukacji ekologicznej

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą, Zespół nie podejmował i nie realizował żadnych działań (strategii/przedsięwzięć) w strefie centralnej oraz strefie buforowej MRB „KW”.

Wszelkie działania w strefie centralnej i buforowej realizuje BdPN, bowiem obydwa parki krajobrazowe: Ciśniańsko-Wetliński i Doliny Sanu należą do strefy przejściowej. Strefa przejściowa obejmuje obszary użytkowane gospodarczo, które podlegają ochronie krajobrazowej. W strefie przejściowej dozwolone są określone formy gospodarowania oraz turystyka pobytowa i rekreacja”.

(dowód: akta kontroli str. 87-88)

IV. Działania podejmowane w strefie przejściowej MRB „KW”, sprzyjające zrównoważonym formom rozwoju gospodarczego i dziedzictwa narodowego

A - E/

Opis stanu
faktycznego

W latach 2012-2016 Zespół nie organizował wspólnych działań o charakterze społecznym i kulturowym, jak również służących rozwojowi gospodarczemu na obszarze C-WPK i PKDS, tworzących strefę przejściową MRB „KW”. Wszelkie działania jakie Zespół realizował w obrębie MRB „KW” były zadaniami statutowymi, wynikającymi z *ustawy o ochronie przyrody*.

W zakresie zadania określonego w art. 107 ust. 2 pkt 1 *ustawy o ochronie przyrody*, polegającego na *inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych, stanowisk roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz ich siedlisk, a także zasługujących na ochronę tworów i składników przyrody nieożywionej*, Zespół przeprowadził m.in. (w nawiasie rok realizacji):

- lustrację dwóch potoków i inwentaryzację dwóch wodospadów na terenie PKDS – wspólnie z pracownikami lasów państwowych (2013);

- inwentaryzację przyrodniczą zdegradowanego torfowiska wysokiego w m. Smerek na terenie C-WPK – na podstawie badań udostępnionych przez pracownika naukowego PAN w Krakowie. Wyznaczono obszar 2 arów torfowiska do wykoszenia i objęcia monitoringiem. Po odsłonięciu wyznaczonego obszaru ukazały się stanowiska roślin charakterystycznych dla torfowisk np. rosiczki okrągłolistnej. (2014-2015);

- monitoring torfowiska wysokiego zdegradowanego (wykoszonej części) lecz zdolnego do naturalnej i stymulowanej regeneracji w m. Smerek. Na obszarze 2 arów pokazały się stanowiska roślin charakterystycznych dla torfowisk, co potwierdziło zasadność dalszych działań ochronnych (2016).

W zakresie zadań polegających na *identyfikacji i ocenie istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych parku krajobrazowego oraz wnioskowaniu o podejmowanie działań mających na celu eliminowanie lub ograniczanie tych zagrożeń i ich skutków, a także innych działań w celu poprawy funkcjonowania i ochrony parku krajobrazowego*, określonych art. 107 ust. 2 pkt 2 *ustawy o ochronie przyrody*, Zespół:

- dokonał lustracji terenów parków krajobrazowych pod kątem:

- stanu informacyjnych tablic urzędowych, ich ewentualnej wymiany oraz instalacji nowych (2012-2016);

- identyfikacji zagrożeń dla środowiska przyrodniczego na ścieżkach przyrodniczych, geologicznych, na punktach widokowych (2012-2016);

- identyfikacji zagrożeń dla środowiska kulturowego w obrębie cerkwi w Łopience – teren C-WPK (2014);

- stanu Zagrody Pokazowej Żubrów w m. Muczne, na terenie PKDS (2016);

- stanu budek lęgowych dla ptaków (2012-2016);

- przeprowadził patrole pod kątem identyfikacji zagrożeń dla środowiska przyrodniczego na terenie parków krajobrazowych – „dzikie” wysypiska śmieci (2012-2016)

W związku z informacją mailową oraz przekazaną przez turystę dokumentacją fotograficzną, dotyczącą dewastacji środowiska przez jazdę dużym quadem

na terenach leśnych oraz jego myciem w potoku Dwernik, na obszarze PKDS, przy udziale Nadleśnictwa Lutowiska przeprowadzono postępowanie wyjaśniające (2015);

W zakresie zadania określonego w art. 107 ust. 2 pkt 3 *ustawy o ochronie przyrody*, polegającego na *gromadzeniu dokumentacji dotyczącej przyrody oraz wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych*, Zespół m.in.

- prowadził przegląd i ocenę stanu wartości historycznych i kulturowych na terenach parków krajobrazowych (cerkwie, cmentarze, ruiny cerkwi) (2014, 2016);

- prowadził oraz aktualizował rejestr form ochrony przyrody na obszarze parków krajobrazowych, m.in. na podstawie otrzymanych informacji zweryfikowano rejestr form ochrony przyrody na terenie nadleśnictwa Stuposiany – PKDS (2015); na obszarze PKDS, Rada Gminy Lutowiska ustanowiła 25 pomników przyrody ożywionej (24 pojedyncze drzewa oraz grupa 13 drzew) oraz pomnik przyrody nieożywionej – Jaskinia „Dydiowska Jama” (2013);

- prowadził oraz aktualizował rejestr wartości historycznych i kulturowych, m.in. o „Kowalową” kapliczkę z cudownym źródłem w Balnicy na terenie C-WPK;

- umieszczono w mapcreator¹⁰ pomniki przyrody znajdujące się m.in. na terenach parków krajobrazowych (2016);

W zakresie zadania określonego w art. 107 ust. 2 pkt 4 *ustawy o ochronie przyrody*, polegającego na *realizacji zadań związanych z ochroną innych form ochrony przyrody w granicach parku krajobrazowego*, pracownicy Zespołu dokonywali lustracji na obszarze C-WPK i PKDS rezerwatów przyrody, rezerwatów krajobrazowych, pomników przyrody pod kątem ich stanu, zagrożeń dla ich ochrony, porządku w ich otoczeniu (2012-2016).

W zakresie zadania określonego w art. 107 ust. 2 pkt 5 *ustawy o ochronie przyrody* pracownicy Zespołu podczas patroli i lustracji informowali osoby przebywające na obszarach podlegających ochronie oraz w miejscach, w których znajdują się twory i składniki przyrody objęte formami ochrony przyrody, o przepisach o ochronie przyrody (2012-2016).

Zespół prowadził zajęcia edukacyjne w swojej siedzibie, szkołach i w inny sposób, realizując zadanie określone w art. 107 ust. 2 pkt 6 *ustawy o ochronie przyrody*. Poza szkołami, zajęcia organizowane były m.in. dla uczestników turnusów leczniczych i wypoczynkowych w Rymanowie Zdroju, kolonii letnich i zimowisk, dzieci z Domów Dziecka, słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku, osadzonych w Zakładzie Karnym w Łupkowie, uczestników rajdów, konkursów itp. W latach 2012-2016 zajęcia edukacyjne zostały zorganizowane i przeprowadzone dla 417 grup, liczących ogółem 17 862 osoby.

W zakresie *promowania wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i turystycznych parku krajobrazowego* - art. 107 ust. 2 pkt 6 *ustawy o ochronie przyrody*, Zespół podejmował działania polegające na m.in. przygotowywaniu materiałów do wydawnictw, opracowaniu projektów i wydawaniu materiałów informacyjnych o tematyce związanej z parkami, przyrodą i jej ochroną. Zespół przekazywał materiały promocyjne instytucjom, turystom oraz informacje uczelniom wyższym, studentom. W Zespole prowadzone były również praktyki studenckie, udzielane były porady.

Powyższe zadania i przedsięwzięcia mieściły się w katalogu zalecanych środków, podanych w „Rekomendacjach z Pampeluny”.

(dowód: akta kontroli str. 258-259, 260-262, 263-477)

¹⁰ Szybkie i wygodne narzędzie do tworzenia map interaktywnych

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Działania podejmowane przez Zespół w latach 2012 – 2016, na obszarze dwóch parków krajobrazowych¹¹, tj. Ciśniańsko-Wetlińskiego i Doliny Sanu zapewniały realizację celów, dla których powołany został MRB „KW”. Szczegółowy charakter tych zadań wynikał z art. 107 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody.

V. Współpraca, w tym międzynarodowa, w zakresie realizacji celów, dla których utworzono MRB „KW”

A/

W okresie objętym kontrolą, współpraca Zespołu z samorządem 7 gmin¹² z obszarów C-WPK i PKDS dotyczyła spraw związanych z zagospodarowaniem przestrzennym tych gmin. Udział Zespołu w postępowaniach administracyjnych prowadzonych przez administrację samorządową, został opisany poniżej, w pkt. B/ niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli str. 478-485)

W trakcie kontroli, do ww. gmin skierowano zapytanie: w jaki sposób na terenach C-WPK oraz PKDS przestrzegane są zasady ochrony wynikające z przepisów art. 9 i 10 oraz art. 15 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz art. 73 ustawy Prawo ochrony środowiska¹³.

W udzielonych odpowiedziach, Wójtowie i Burmistrz podkreślili, iż w dokumentach planistycznych, tj. w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy i w miejscowym planie zagospodarowania wprowadzane są zakazy i nakazy wynikające z zasad ochrony parków krajobrazowych. Zespół bierze udział w charakterze strony w toczących się postępowaniach administracyjnych, w sprawach o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, zapoznając się z dokumentacją zgromadzoną w czasie postępowania. W powyższych decyzjach zawarte są informacje o tym, że teren objęty decyzją podlega przepisom obowiązującym na jego obszarze, w tym o zakazach i nakazach wynikających z rozporządzenia Wojewody Podkarpackiego w sprawie ustalenia planu ochrony C-WPK.

(dowód: akta kontroli str. 486-501)

B/

W latach 2012-2016 Zespół, na wniosek organów samorządu terytorialnego gmin, uczestniczył w opiniowaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP), oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP), dotyczących obszarów położonych w granicach parków krajobrazowych. Pozytywne opinie oraz wnioski były skierowane do Wójta Gminy Cisna (5 spraw), Wójta Gminy Solina (3 sprawy) oraz w jednym przypadku do Wójta Gminy Baligród. Od 2014 r. Zespół uczestniczył – na prawach strony – w toczących się postępowaniach administracyjnych dotyczących inwestycji planowanych do realizacji na terenie gmin, położonych w granicach parków krajobrazowych.

(dowód: akta kontroli str. 482-485, 502-518)

¹¹ Na obszarze których, znajdowała się strefa przejściowa MRB „KW”

¹² Baligród, Cisna, Czarna, Komańcza, Lutowska, Solina, Zagórz

¹³ Dz. U. z 2016 r., poz. 672 ze zm.

C/

W okresie objętym kontrolą, Zespół prowadził - z udziałem przedstawicieli Nadleśnictw: Cisna, Lutowiska i Stuposiany – działania kontrolne, które dotyczyły kontroli przestrzegania zakazów obowiązujących na terenie parków, występowania zagrożeń dla środowiska przyrodniczego i kulturowego, stanu technicznego urządzeń parkowych (tablic urzędowych i informacyjnych, infrastruktury na ścieżkach przyrodniczo-edukacyjnych).

W ramach nadzoru Zespół dokonał kontroli realizacji zadań ochronnych - na obszarze C-WPK - przez Nadleśnictwa: Komańcza, Cisna i Baligród. Stwierdzono, że zgodnie z ustaleniami planu ochrony C-WPK, Nadleśnictwa zrealizowały wszystkie zadania wymienione w złożonych przez nie informacjach z ich realizacji.

W latach 2012-2016 przedstawiciele Zespołu uczestniczyli:

- w posiedzeniach Komisji Założeń Planu dla ww. Nadleśnictw, w celu wspólnego wypracowania wytycznych w sprawie organizacji prac urzędniowych oraz założeń do sporządzenia na lata 2016-2025 projektu urządzenia lasu dla tych Nadleśnictw. Ustalono również zakres weryfikacji i aktualizacji istniejącego w Nadleśnictwach Programu Ochrony Przyrody;
- w Naradach Techniczno-Gospodarczych dla Nadleśnictw: Stuposiany, Lutowiska, Cisna, Baligród i Komańcza w trakcie których zaprezentowany był projekt urządzania lasu wraz z oceną oddziaływania na środowisko czynności gospodarczych. Przedstawiono również analizę gospodarki leśnej za poprzedni okres gospodarczy dla Nadleśnictw;
- w pracach komisji opracowujących „Program edukacji leśnej społeczeństwa na lata 2016-2025” w Nadleśnictwach: Baligród, Cisna i Komańcza podczas których omówiono dotychczasowy przebieg edukacji leśnej oraz częściowo zlustrowano istniejące zaplecza terenowe do prowadzenia zajęć. Opracowano metody i kierunki edukacji leśnej i współpracy w tym zakresie z Zespołem;
- w posiedzeniu Rady Naukowo-Społecznej Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Bieszczadzkie”, którego celem jest osiąganie kompromisu między najważniejszymi zadaniami gospodarki leśnej, mającej na celu m.in. produkcję drewna, a wieloma funkcjami społecznymi i ekologicznymi, które pełni las.

(dowód: akta kontroli str. 519-520)

W trakcie kontroli, do 5 Nadleśnictw¹⁴ zostały skierowane pytania: Czy w latach 2012-2016 na terenie Nadleśnictwa organizacje pozarządowe realizowały na obszarze parku krajobrazowego projekty, związane z ochroną przyrody lub dziedzictwa kulturowego? Czy w przypadku realizacji takich projektów, organizacje pozarządowe wcześniej je uzgadniały (opiniowały) z Zespołem?

W przesłanych informacjach, wyżej wymienione Nadleśnictwa przedstawiły dane dotyczące realizowanych w latach 2012-2016 na ich terenie projektów, związanych tematycznie z ochroną przyrody lub dziedzictwem kulturowym. Informacje z Nadleśnictw zawierały również nazwy organizacji realizujących przedmiotowe projekty.

Nadleśnictwa poinformowały o następującej liczbie realizowanych na ich terenie projektów:

- Nadleśnictwo Baligród – 12 projektów,
- Nadleśnictwo Cisna – 9 projektów,
- Nadleśnictwo Komańcza – 5 projektów,

¹⁴ Baligród, Cisna, Komańcza, Lutowiska, Stuposiany

- Nadleśnictwo Lutowiska – 20 projektów,
- Nadleśnictwo Stuposiany – 1 projekt.

Niektóre spośród wymienionych projektów, były realizowane na obszarach kilku nadleśnictw. Nadleśnictwa: Lutowiska, Komańcza, Cisna i Stuposiany wymieniły projekt realizowany w latach 2012-2013 przez Fundację WWF Polska pn. „Ochrona niedźwiedzia brunatnego *Ursus arctos* w polskiej części Karpat”. Zadania realizowane w ramach projektu polegały na przeprowadzeniu inwentaryzacji starych drzew owocowych, rosnących w zdziczałych sadach po wyludnionych dawnych wsiach i w terenach leśnych oraz przeprowadzeniu zabiegów pielęgnacyjnych odslaniania i prześwietlania, celem zwiększenia owocowania drzew.

Wszystkie Nadleśnictwa poinformowały, iż nie posiadają wiedzy, czy organizacje pozarządowe uzgadniały (opiniowały) z Zespołem realizację poszczególnych projektów.

W złożonej informacji, Nadleśniczy Nadleśnictwa Stuposiany poinformował, iż nie wszystkie działania organizacji pozarządowych na terenie administrowanym przez Nadleśnictwo odbywają się za wiedzą Nadleśnictwa. Organizacje realizujące projekty, korzystają z zapisów o powszechnej dostępności do lasów zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 o lasach (Dz. U. z 2011 r., poz. 59). O fakcie realizacji projektów, administracja leśna dowiaduje się przy okazji spotkań w lasach osób postronnych i rozmów z nimi. Osoby te są spotykane niejednokrotnie w miejscach objętych zakazem wstępu, np. ze względu na prowadzone prace gospodarcze.

Nadleśniczy poinformował również, iż na podstawie decyzji organów administracji państwowej właściwych dla ochrony środowiska¹⁵, organizacje realizujące projekty na terenie będącym w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, nie są zobowiązane do uzgadniania warunków przebywania z właściwym miejscowo nadleśniczym.

(dowód: akta kontroli str. 521-541)

W związku z realizowanymi przez organizacje pozarządowe projektami, o których mowa w złożonych przez Nadleśnictwa informacjach, dyrektor Zespołu stwierdził, że organizacje pozarządowe nie informowały Zespołu o podejmowanych działaniach. Ponadto według Dyrektora Zespołu, realizacja przez organizacje pozarządowe przedmiotowych projektów nie miała wpływu na ochronę przyrody w parkach krajobrazowych tworzących strefę przejściową MRB „KW”.

(dowód: akta kontroli str. 542-544, 583-584)

Gminy wymienione powyżej w pkt A/ niniejszego wystąpienia pokontrolnego złożyły pisemne informacje, iż „według ich wiedzy”, na ich terenie w latach 2012-2016 nie były realizowane przez organizacje pozarządowe projekty w związku z ochroną przyrody lub dziedzictwa kulturowego.

Jedynie Wójt Gminy Komańcza, poinformował o realizowanych na terenie Gminy przez Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych Komańczy „WILK”, zajęciach edukacyjnych na temat ochrony gatunkowej oraz warsztatów związanych z dziedzictwem kulturowym.

(dowód: akta kontroli str. 486-501)

D/

W okresie objętym kontrolą, Zespół współpracował z podmiotami gospodarującymi i prawnie zarządzającymi na obszarze parków w zakresie:

¹⁵ Decyzja Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 24.02.2017 r. /znak: DOA-SG.6401.2.2017.PW/

- sprawowania nadzoru nad realizacją na obszarze C-WPK zadań określonych w planie ochrony, przez podmioty zobowiązane, tj.: Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Krośnie, Bieszczadzki Park Narodowy, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, Polski Związek Łowiecki Zarząd Okręgu w Krośnie, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Przemyśle – Delegatura w Krośnie;
- coroczne, pisemne występowanie do wyżej wymienionych podmiotów o przedłożenie informacji o zrealizowanych zadaniach, określonych w planie ochrony C-WPK. Na podstawie złożonych informacji, Zespół sporządzał roczne sprawozdania z realizacji planu ochrony C-WPK i przedkładał je do Departamentu Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego;
- udział w spotkaniach organizowanych przez Karpacką Grupę Roboczą ds. Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowej;
- współpraca z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Rzeszowie – udział w spotkaniach Zespołu Lokalnej Współpracy dla Obszaru Natura 2000 Bieszczady;
- współpraca z Zakładem Karnym w Łupkowie – wieszanie budek lęgowych dla ptaków oraz obchody Światowego Dnia Ziemi 2016 pod hasłem „Pałacy temat – niska emisja”.

(dowód: akta kontroli str. 478-479, 545-546)

E/

Przed zawarciem Porozumienia z dnia 15.11.2013 r.¹⁶ w sprawie funkcjonowania MRB „KW” i Rady Koordynacyjnej MRB „KW”, Zespół nie prowadził żadnych działań związanych ze współpracą transgraniczną.

(dowód: akta kontroli str. 478-479, 547)

F/

Do końca 2016 r. w Zespole zostały zrealizowane zadania, których charakter pozwalał na ich przyporządkowanie do części grup tematycznych, określonych w Ramowym planie pracy MRB „KW” na lata 2013-2023¹⁷. Ramowy plan pracy nie wskazywał, które zadania w nim zawarte powinny być wykonane przez Zespół na obszarze parków, wchodzących w skład MRB „KW”.

W ramach zadania pn. Gromadzenie materiałów do sporządzenia projektów ochrony dziedzictwa kulturowego MRB „KW”. Wspieranie starań o uzupełnienie wpisu światowego dziedzictwa UNESCO o wszystkie cenne obiekty kulturowe na terenie MRB „KW”, w Zespole:

- dokonano przeglądu i oceny stanu wartości historycznych i kulturowych na obszarze PKDS (cerkwie-kościół drewniane w Smolniku, Dwerniku i Chmielu) oraz na obszarze C-WPK (cerkwiska w Jabłonkach i Kielczawie, cerkwie w Roztokach Dolnych i Smolniku, kapliczki przydrożne w Mchawce i Duszatynie);
- zinwentaryzowano na terenie C-WPK w miejscowości Mików miejsce, w którym do 1947 r. stała drewniana cerkiew oraz był przycerkiewny cmentarz, oraz cerkwiska i cmentarze w nieistniejących wsiach Wój i Łuh;

¹⁶ Porozumienie Dyrektorów parków narodowych i krajobrazowych tworzących Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie” i pozostałych członków Rady Koordynacyjnej MRB „KW” zawarte w Lutówkach (Polska), obowiązujące do dnia 15 listopada 2023 r.

¹⁷ Ramowy plan pracy Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie” opracowany przez Radę Koordynacyjną MRB „KW” w Lutówkach w dniu 15 listopada 2013 r. Uzupełniony na posiedzeniu Rady Koordynacyjnej MRB „KW” w Ublu (Słowacja) w dniu 27 listopada 2014 r.

- zgromadzono informacje o terenie cmentarza i cerkwiska w nieistniejącej wsi Studenne na terenie PKDS.

W ramach „Rozwijania programów edukacji ekologicznej i szkoleń, w oparciu o sieć obiektów noclegowo-edukacyjnych będących własnością jednostek organizacyjnych wchodzących w skład MRB „KW”, na terenie Zespołu prowadzono Terenową Bazę Edukacyjną, na którą składały się następujące instalacje: „Lekcja dendrologii”; „Tropy zwierząt”; „Rozkład śmieci w czasie”; „Wiedza kołem się toczy”; „Pułapki feromonowe”; „Budki lęgowe dla ptaków”; „Schrony dla nietoperzy” oraz salę informacyjno-edukacyjną.

W listopadzie 2016 r. Zespół zakończył realizację projektu pn. „Utworzenie ekspozycji edukacyjno-przyrodniczej w Zespole Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie”. W ramach projektu wykonano i dokonano montażu ekspozycji składającej się z trzech części: „Flora i fauna”; „Kultura”; „Geologia”, w salach o łącznej powierzchni 240m².

W ramach zadania „Organizacja w MRB „KW” warsztatów dla środowisk samorządowych i innych grup społecznych w zakresie ochrony przyrody oraz zrównoważonego rozwoju” przeprowadzono prelekcje, zajęcia w terenie, warsztaty. Uczestniczyli w nich harcerze, dzieci z domów dziecka, malarze, osadzeni z Zakładu Karnego w Łupkowie.

W zakresie „Wsparcia wydarzeń skierowanych na promocję kultury regionalnej na terenie MRB „KW”, Zespół:

- uczestniczył w Karpackim Jarmarku Turystycznym w Ustrzykach Dolnych – prezentacja publikacji poświęconych walorom przyrodniczym i kulturowym parków krajobrazowych położonych w Bieszczadach;
- zorganizował plenery malarskie: II Plener Malarski „Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy w zimowej szacie”; III Plener Malarski „Wiosna w Dolinie Sanu” którego celem była popularyzacja wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i krajobrazowych PKDS;
- zorganizował rajdy turystyczne na terenach C-WPK i PKDS – Rajdy Ekoturystyczne „Pieczonego Ziemniaka” dla młodzieży szkolnej oraz Rajdy Nordic Walking dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Krośnie;
- przygotował i przeprowadził konkursy krajoznawczo-kulturowe dla m.in. o C-WPK dla osadzonych w ZK w Łupkowie oraz młodzieży z Gimnazjum w Cisnej;
- wspierał wydarzenia organizowane na terenach administrowanych parków krajobrazowych poprzez przekazywanie materiałów i publikacji.

Zespół brał udział w Targach Rzemiosła i Przedsiębiorczości oraz Wystawie Zwierząt – Agrobieszczady w Lesku. Podczas imprez zorganizowane były stoiska wystawowe, w których odwiedzający otrzymywali materiały promujące Karpackie Parki Krajobrazowe.

W zakresie zadania „Analiza zagospodarowania turystycznego MRB „KW” i ocena potencjalnych możliwości rozwoju turystyki w kontekście zachowania równowagi z przyrodą – wspólne warsztaty” przeprowadzono w 2015 r. ankietę dotyczącą oceny ruchu turystycznego na terenie C-WPK. Ankieta miała na celu określenie przydatności turystycznej i wykazanie preferencji i oczekiwań turystów.

W grupie zadań określonych jako „Rozwój badań i monitoringu oraz edukacji”, w temacie: „Wspólne badania i ochrona czynna populacji rzadkich i zagrożonych gatunków roślin” dokonano inwentaryzacji torfowiska wysokiego zdegradowanego, lecz zdolnego do naturalnej stymulowanej regeneracji w miejscowości Smerek.

W zakresie „Kontynuowanie współpracy naukowej” Zespół wziął udział w międzynarodowych konferencjach naukowych organizowanych przez Bieszczadzki Park Narodowy w ramach MRB „KW”.

W ramach zadania: „Wykonywanie i prezentowanie wystaw fotograficznych, diaporam i filmów promujących MRB „KW”, Zespół organizował wystawy ukazujące walory przyrodnicze i krajobrazowe parków m.in.:

- na Uniwersytecie Rzeszowskim;
- w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie;
- w siedzibie CHKO Wychodne Karpaty oraz w muzeum Andy Warhola w Medzilaborcach na Słowacji;
- w Schronisku Młodzieżowym w Lesku w związku z eliminacjami wojewódzkimi 42 Ogólnopolskiego Młodzieżowego Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego;
- podczas XXII akcji „Sprzątanie Świata 2015” w Horyńcu Zdroju oraz XXIII akcji „Sprzątanie Świata 2016” w Warzycach;
- w sanatoriach „Wisła” i „Górnik” w Iwoniczu Zdroju.

(dowód: akta kontroli str. 548-577)

G/

Do końca 2016 r. Rada Koordynacyjna MRB „KW” („Rada”) odbyła 4 spotkania. W dniach 12-15.11.2013 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Rady w Lutowiskach, podczas którego została powołana Rada Koordynacyjna MRB „KW” w skład której weszli dyrektorzy:

- Bieszczadzkiego Parku Narodowego /Polska/,
- Zespołu Karpackich Parków Krajobrazowych /Polska/,
- Parku Narodowego Połoniny /Słowacja/,
- Użańskiego Parku Narodowego /Ukraina/,
- Nadsańskiego Parku Krajobrazowego /Ukraina/.

Zostało podpisane Porozumienie w sprawie funkcjonowania MRB „KW” i Rady Koordynacyjnej. Podczas spotkania opracowany został raport pn. „Przegląd Okresowy dla Transgranicznego Rezerwatu Biosfery” oraz ramowy plan pracy MRB „KW” na okres 10 lat.

Drugie spotkanie Rady odbyło się 27.10.2014 r. w Ubli na Słowacji podczas którego uzupełnione zostały postanowienia Porozumienia z 2013 r. Zaplanowano również wspólne inicjatywy na terenie MRB „KW”, ukierunkowane na realizację trzech celów. Pierwszy cel miał objąć działania związane z ochroną różnorodności i walorów naturalnych i kulturowych poprzez m.in. przeprowadzenie wspólnej inwentaryzacji ekosystemów torfowisk wysokich i wprowadzenie zasad ich ochrony, udział w realizacji programu restytucji żubra w Karpatach oraz działania w celu utworzenia Przyrodniczego Parku Narodowego „Bojkiwszczyzna” na Ukrainie. Drugi cel miał za zadanie doskonalić model zarządzania i zrównoważonego rozwoju poprzez m.in. gromadzenie materiałów do sporządzenia projektów ochrony dziedzictwa kulturowego, rozwój hodowli rodzimej rasy konia huculskiego, organizację warsztatów dla środowisk samorządowych i grup społecznych, szkolenia z zielarstwa. Ostatni cel to rozwój badań, monitoring oraz edukacja który miał zostać zrealizowany przy pomocy m.in. wspólnych badań i ochrony czynnej populacji rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, dużych ssaków drapieżnych oraz kopytnych czy wspólnych badań ankietowych nad sprawami demograficznymi, socjalnymi i gospodarczymi.

Spotkanie trzecie Rady odbyło się w Kostrynie na Ukrainie w dniu 4.12.2015 r. Głównym punktem spotkania było przedstawienie sprawozdań z działań przeprowadzonych na terenie obszarów tworzących MRB „KW” w roku 2015.

Czwarte spotkanie Rady odbyło się 21.11.2016 r. w Wołosatem i poświęcone było omówieniu działań i inicjatyw związanych z trzema głównymi celami funkcjonowania MRB „KW”: ochroną różnorodności i walorów naturalnych i kulturowych, doskonaleniem modelu zarządzania i zrównoważonego rozwoju oraz rozwojem badań, monitoringiem i edukacją.

(dowód: akta kontroli str. 478-479, 578)

H/

W ocenie władz Zespołu, główne bariery (przeszkody, trudności) we współpracy międzynarodowej w ramach MRB „KW” to: różnice w specyfikacji dokumentów; podział wieloma granicami administracyjnymi, organizacyjnymi czy państwowymi makroregionów; słabo rozwinięta infrastruktura komunikacyjna; bariera językowa; ograniczenia środowiskowe (duże odległości).

(dowód: akta kontroli str. 478-479, 579)

I/

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń we współpracy międzynarodowej, władze Zespołu dostrzegają potrzebę powołania koordynatora do zarządzania MRB „KW”. Jego zadaniem byłoby koordynowanie projektów realizowanych w różnych instytucjach wchodzących w skład MRB „KW”, inicjowanie wspólnych programów i przedsięwzięć oraz jego reprezentowanie na zewnątrz.

(dowód: akta kontroli str. 478-479, 580)

J/

Zgodnie z art. 9 Ramowego statutu Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery, status każdego rezerwatu biosfery podlega okresowemu przeglądowi co dziesięć lat, w oparciu o sprawozdanie sporządzone przez stosowny organ władzy oraz kryteria określone w art. 4 cytowanego powyżej Ramowego statutu, a następnie przedłożone sekretariatowi Sieci.

Międzynarodowa Rada Koordynacyjna Programu MaB (ICC) przeprowadziła przegląd okresowy MRB „KW” w 2012 r. na podstawie raportu przygotowanego przez stronę polską i dotyczącego polskiej części MRB „KW”.

W 2013 r. Komitet Doradczy UNESCO poinformował, że przyjmuje „raport narodowy”, ale wszystkie trzy państwa na obszarze których funkcjonuje MRB „KW” powinny przygotować wspólny raport.

Wspólny raport został przygotowany i wysłany do ICC w 2014 r. i po dodatkowych wyjaśnieniach w 2016 r. uzyskał pozytywną opinię.

(dowód: akta kontroli str. 478-479, 581-582)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena częściowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, współpraca Zespołu na obszarze dwóch wyżej wymienionych parków krajobrazowych z samorządami gmin, w zakresie spraw związanych z zagospodarowaniem przestrzennym tych gmin, zabezpieczała realizację celów określonych w ramowym statucie oraz Rekomendacjach z Pampeluny dla rezerwatu biosfery.

Prowadzenie działań kontrolnych z udziałem przedstawicieli Nadleśnictw, służyło prawidłowej realizacji zadań ochronnych na obszarze MRB „KW”.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹⁸, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Rzeszów, dnia maja 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontrolerzy
Paweł Adamski
Doradca prawny

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
Podpis

.....
Podpis

Krzysztof Pakuła
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

¹⁸ Dz. U. z 2017 r., poz. 524